

JEGYZETEK

¹ 1948. június 27-én a Sztálin irányítása alatt álló kommunista országok zöme Tájékoztató Iroda néven – Jugoszláviában Informbiro néven emlegették – tömörülést hoz létre, amely elítéli a Tito által vezetett jugoszláv politikai irányvonalat.

² Aleksandar Tišma: Knjiga o Blamu, Nolit, Beograd, 1972. Magyarul: Blahm könyve, Európa Könyvkiadó, Budapest 1977.

³ Szerbül: baza. Partizán rejtekhely. Általában föld alatti verem, melynek bejáratát gondosan álcázták.

⁴ A tisztogatást Szombathelyi vezérkari főnök rendelte el, parancsnokká Feketehalmy-Czeydner Ferenc altábornagyot, a Szegedi V. Hadtest parancsnokát nevezte ki, aki egyben a rendelkezésére bocsátott egységes karhatalmi erőknél is parancsnok lett.

⁵ A valamikori Kátyi-erdő nagyjából a mai újvidéki kőolaj-finomító területén állt. Ennek építései megsemmisültek az 1944 végén és 1945 elején itt ásott tömegsírok.

⁶ Luka Mičeta 1959-ben született belgrádi író és újságíró, a TANJUG jugoszláv hírügynökség igazgatója volt. A Nemzetek Közötti Kommunikáció Központjának alapítója.

⁷ II. András magyar király (1177–1235); Szent Száva a Szerb Pravoszláv Egyház alapítója és első egyházfője (1174–1237).

⁸ AVNOJ – Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije. Magyarul: Jugoszláv Népfelszabadító Antifasiszta Tanács. A titói állam első törvényhozó testületeként szereplő szerv.

⁹ Boško Brzić kaboli születésű újvidéki publicista.

¹⁰ Valójában Andor kegyetlen megkínóztatását és példátlan szadista lemezárlását kétségtelenül a felső partizán és kommunista hatalom rendelte el, a helybeli lakosság zömének szándékával ellentétben. – A szerkesztő megj.

¹¹ Raca: kacsa, jeges réce (szerb)

¹² A helyi hatóság neve volt akkor.

¹³ A felelősségre vonandó személyeket két kategóriába sorolták. A háborús bűnösökre súlyos büntetés várt, általában halál. A nép ellenségének minősítettek kisebb büntetéssel megúszták.

¹⁴ Savez komunističke omladine Jugoslavije – Jugoszláv Ifjúkommunisták Szövetsége.

¹⁵ Eredetiben szerbül: Kol'ko ima u državi krava, tol'ko čemo ubiti mađara.

¹⁶ A film 2002-ben készült.

¹⁷ Szerbül: 'Vatanje Mađara. Tájnyelvi kifejezés. Valójában: hvatanje. Tekintettel arra, hogy más helységeken is így nevezték a magyar lakosság összeszedését, kiválogatását, ebből is arra lehet következtetni, hogy központilag irányították.

¹⁸ A pátriárka birtoka

¹⁹ A sajkacsa a Jugoszláv Királyi Hadsereg tartozéka volt. Nagyjából hasonlót viseltek a partizánok is, de megkülönböztetésül titovkának – titói sapka – nevezték, és a homloki részre posztóból kivágott vörös

csillagot varrtak.

²⁰ Az eredetiben: borac. Ennek értelme: harcos. A titói érában valóságos kiváltságos kasztot képeztek azok, akik a kezdetektől részt vettek a fegyveres felkelésben, de – kevesebb privilégiummal – azok is, akik később fogtak fegyvert.

²¹ Újvidéken élő közéleti személyiség. Sokat kutatta a Tiszakálmánfalván lezajlott kivégzéseket, de foglalkozott a környéken történetekkel is. Kutatásának eredményét a Magyar Szó napilapban adta közre.

²² A katonai közigazgatás bevezetését hivatalosan természetesen egészen más okokkal magyarázták. Éppen azzal többek között, hogy meg kell akadályozni a felelőtlen vérengzést

²³ Mészáros Sándor: Holttá nyilvánítva, Délvidéki magyar fátum 1944-45, I. Bácska. Hatodik Síp Alapítvány, Budapest, 1995.

²⁴ A falu Sánc nevű részéből toborzódott partizánokat neveztek így.

²⁵ A Strand az újvidékieknek ma is kedvelt Duna-parti fürdőhely

²⁶ A bíróság útján halálra ítélték meglelt dokumentumain ez olvasható: Osuden. Ennek szó szerinti értelme: van bírósági ítélet. Az önhatalmúan kivégzettek dokumentumaira azt írták: Presuden. Ennek magyar megfelelője így írható körül: halálosan elmarasztalva.

²⁷ Ada Negri (1870-1945) olasz költőnő, írónő. Házmasterlányból lett a 20. századi Olaszország legkiválóbb s egyben a szocialista munkásmozgalom első európai hírnő költője. (...) (Világirodalmi lexikon, 9. kötet. Akadémiai Kiadó, 1991)